

INTERVIEW

Raven boven mijn huis

Foto: Hugo Weenen

Gefascineerd door de raaf

INTERVIEW MET PASCAL GIJSEN, DOOR CAREL DE VINK

De raaf heeft in Nederland een wonderlijke positie. Door een negatief imago en de daarmee samenhangende vervolging door de mens verdween deze grote, zwarte kraaiachtige in de loop van de vorige eeuw uit ons land. De kansen keerden. Roofvogels en aaseters, maar ook een dier als de bever werden geleidelijk anders gewaardeerd. Hun nuttige rol in de ecologie kwam meer voor het voetlicht. Iets wat de wolf nog niet lijkt te lukken, lukte bever en raaf wel: via een speciaal herintroductieprogramma zijn beide soorten weer helemaal terug.

Evenals de bever lijkt de raaf het goed te doen. Waarbij de raaf ook het Gooi en zelfs Eemland en de Vechtstreek heeft gevonden. Over deze vogel had ik een gesprek met Pascal Gijzen, bevlogen volger van alle ontwikkelingen rond de raven in Nederland.

Waarom de raaf?

Vanaf mijn kindertijd kijk ik naar vogels. Eerst rond het huis, al was dat iets wat niet echt leefde bij mijn huisgenoten. Gaandeweg ben ik met name geïnteresseerd geraakt in minder populaire vogelgroepen, zoals duiven, eenden

en kraaiachtigen. Bij die laatste groep springt de raaf er zo'n beetje bovenuit. Doordat de raaf verdween als gevolg van menselijk ingrijpen en niet door het verdwijnen van leefgebied, kreeg hij in de jaren '60 van de vorige eeuw een nieuwe kans om zich te vestigen in Nederland en dat gaat goed. Na een aarzelend begin als broedvogel in de zeventiger jaren en een stabiele periode daarna, valt op dat sinds 2000 het aantal meldingen een sterke stijging vertoont. Ik merkte dat het met de raaf in versneld tempo vooruit lijkt te gaan. Dat wil ik graag aan kunnen tonen.

Neemt de soort echt toe of verspreidt de raaf zich meer door het hele land, terwijl de aantallen gelijk blijven? Het zou ook kunnen dat de toename van aandacht meer meldingen oplevert.

Hoe doet de raaf het in onze omgeving?

Het zwaartepunt van verspreiding ligt op de Veluwe. Ook op steeds meer andere plekken in Nederland verschijnt hij als broedvogel. In Limburg, Salland, Drenthe, sommige plekken in Friesland en Brabant. Vooral vanuit de Oostvaardersplassen veroverd hij Flevoland. Daar broedt hij zelfs aan de rand van een woonwijk. Vermoed wordt dat de raven van de Oostvaardersplassen als gevolg

van toegenomen voedselconcurrentie door groepen jonge vogels uitwijken naar de omgeving. Een wonderlijk verschijnsel dat helaas niet goed gedocumenteerd werd, was een gemengd broedgeval van een raaf met een zwarte kraai in de duinen bij Haarlem, zes of zeven jaren geleden. Dat is vreemd, want kraaien en raven zijn meestal onderling niet erg verdraagzaam.

Tussen Leersum en het Gooimeer hebben we het over 16 broedparen. Dit seizoen zijn nogal wat nesten uitgewaaid door de voorjaarsstorm in maart. In Einde Gooi vonden we het nest scheefgezakt. De jongen hebben waarschijnlijk bij een windvlaag aan een kant van het nest gezeten, waardoor het kantelde. Vermoedelijk heeft een ander paar niet ver daar vandaan in een klein bosje achter een boerderij twee jongen groot gebracht. Landelijk houdt Sovon het op 100 tot 120 broedende paren; het zouden er inmiddels best meer kunnen zijn!

Je bent vooral actief in het ringen van raven. Wat hoop je daarmee te weten te komen, wat al niet bekend is over deze vogels?

Sinds drie jaar ben ik coördinator van een lopend kleurringonderzoek in Nederland. We zijn begonnen met het gebruik van kleurringen. Die vallen beter op, want het valt niet mee om een gewone ring af te lezen. Raven houden graag afstand. Het lijkt erop dat jonge raven zich verzamelen op de Veluwe en in de Oostvaardersplassen. Wat we graag willen weten, is of daar ook werkelijk raven uit andere delen van het land bij komen. Verder of die teruggaan naar hun geboortegebied wanneer ze gaan broeden. Daarnaast krijgen we graag meer zicht op het vestigingsgedrag van broedparen. Het is bekend dat raven al jong een paar vormen en soms al na twee jaar een territorium afbakenen. Daarboven baltsen ze en vaak bouwen ze alvast een nest. Pas na enkele jaren wordt er ook werkelijk gebroed. We zijn ook benieuwd naar de samenstelling van zo'n paar. Blijven ze elkaar trouw? Wat gebeurt er als een partner omkomt?

Pascal Gijsen op zoek naar de raaf

Foto: Carel de Vink

Dat ringen doen we met grote voorzichtigheid. Tijdens de eifase zijn broedsels nogal gevoelig voor verstoring. Dus er wordt gewacht tot er jongen zijn. De voederdrang is dan zo groot, dat de oudervogels het nest niet in de steek zullen laten. Onlangs gingen we – dachten we – jongen ringen. Volgens onze berekening moesten die er zijn. Tot onze schrik troffen we zes eieren. We zijn als een haas weer naar beneden geklommen. Later bleek dat het eerste vrouwtje was omgekomen. Ze werd dood teruggevonden. Het mannetje had al heel gauw een nieuwe partner gevonden, die haar eieren bij het vorige legsel had gelegd. Er zijn vier jongen uitgevlogen. Bij het ringen van grotere jongen zien we er soms ook vanaf. Dan is de kans te groot dat de vogels zich uit het nest laten vallen en dan zijn ze kansloos. Onlangs ben ik zelf teruggekeerd, omdat het nest in de vork van een te dunne tak zat. Het nest, maar ook ikzelf, zouden komen te vallen als ik verder gegaan was.

Het vaststellen van het geslacht is bij jonge vogels niet mogelijk. Daarvoor zou DNA-onderzoek een uitkomst zijn, maar dat vraagt om een grote sponsor, want het kost nogal wat!

We hopen dat komend seizoen de eerste vogels met kleurring gaan broeden. Het aflezen van ringen doen we voornamelijk bij voederplaatsen. Daarvoor gaan we wildcamera's gebruiken. Bij het nest gedragen raven zich te behoedzaam. Daar kom je er niet dicht genoeg bij. Voeren doen we met slachtafval, dieren die als verkeersslachtoffers gevonden zijn, of wat jagers afstaan. Soms is het frustrerend: dan hebben we genoeg aas, maar dan komen er geen raven op af. Ringgegevens tonen aan dat raven behoorlijk oud kunnen worden. In Denemarken is een raaf gevonden die 23 jaar en 6 maanden werd. In gevangenschap worden raven soms wel 40 jaar, zoals bij de Tower in Londen is vastgesteld. Meestal zijn raven uitgesproken standvogels. De kleurringen die tot nu toe zijn afgelezen betroffen jonge raven op de Veluwe, binnen vijf kilometer van hun geboorteplek. In Groningen is een

Ravenringen

Foto: Carel de Vink

raaf met kleurringen gefotografeerd, waarvan vermoed wordt dat deze uit een Spaans onderzoek afkomstig is. De Spaanse ringdata waren helaas nog niet beschikbaar. Een terugmelding in Nederland van een raaf, afkomstig uit Spanje, zou een unicum zijn. Deze vogel is overigens niet meer opnieuw gemeld. Pas in de afgelopen vijf jaar wordt er internationaal met kleurringen gewerkt.

Heeft de raaf een reële toekomst in Nederland?

Dat zal de toekomst moeten uitwijzen. Er is voldoende leefruimte. Ik verwacht dat zich vooral in de duinstreek en Friesland nog nieuwe paren zullen gaan vestigen. Een andere soort waarmee het erg goed gaat is de boommarter. Die is de belangrijkste predator van jongen en eieren. Vooral als de muizenstand instort, wordt de druk op nesten groot. Vaak is een muizenpiek net voorbij als de raaf gaat broeden. De havik heeft nog geen jongen als de jonge raven op het nest zitten, dus die vormt waarschijnlijk geen bedreiging. Tegen een eventuele havik wordt het nest meestal ook wel doeltreffend verdedigd. Raven zijn trouwens erg vindingrijk. Een ravenpaar dat twee broedsels gepredeerd zag worden, heeft nu een nest jongen grootgebracht boven een hondenken-

nel in een villatuin. Daar waagt de boommarter zich niet aan.

De raaf is een beschermde vogelsoort. Af en toe zal een jager zich vergissen. Dan ziet hij de raaf aan voor een zwarte kraai. Hij zal het uit zijn hoofd laten om zo'n fout te melden, want dan is hij prompt zijn jachtakte kwijt. Raven zijn slim. Hun nest weten ze goed verborgen te houden. Al zijn het grote vogels, ze krijgen het voor elkaar om ongezien aan en af te vliegen. Zelfs als je weet waar het nest ongeveer moet zitten, kun je er zomaar onderdoor lopen zonder het te zien.

Wat kunnen onze leden doen?

De raaf heeft geen directe hulp meer nodig. Wat voor beheersmaatregelen belangrijk is, is dat we weten waar ze zich ophouden. Dus: melden! Via waarnemingssites. Tegelijk heel graag (kleur) ring dragende vogels (mag ook van andere vogelsoorten) melden aan ons: vrs.hetgooi@gmail.com of pascalgijzen@hotmail.com.

Meld de ring onder vermelding van uw naam met contactgegevens en eventueel een foto, tekst en ringnummer, zo mogelijk kleur van de ring (links of rechts geplaatst?), vogelsoort, vindplaats, vinddatum en doodsoorzaak. •